

šarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1-50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4-50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petstirica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglašena 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 136.

V Ljubljani, v sredo dne 15. novembra 1911.

Leto I.

Ideje avstrijskih ministrov.

V Ljubljani, 14. novembra.

Zadnji teden je govoril ministrski predsednik grof Stürgkh s socialnimi demokrati. Veliko čudnejše so bile njegove besede pri teh konferencah kakor nekoliko dni prej v državnem zboru, ko je razvijal svoja načela. Tudi njegov govor prav s socialnimi demokrati je bil vsekakor nastudiran, ali ker ga ni nikdo stenografiral, je govoril vendar nekoliko bolj po domače in vsled tega tudi nekoliko bolj razumljivo. Grof Stürgkh je socialnim demokratom zagotavljal, da je pokopal svoje nekdanje sovražstvo do splošne in enake volilne pravice in da hoče respektirati zakon, ki zdaj velja. Obenem pa je slavnostno zatrjeval, da ni tisti neustavni grešnik, ko je bil poslan, da zadavi parlament in vlada absolutistično.

Z velikim spoštovanjem do parlamenta je govoril grof Stürgkh s socialnimi demokrati — zadnji teden. Govoril pa je nevernim Tomažem, ki so bili tako drzni, da so mu celo v obraz povedali, kako malo zaupajo besedam in kako ljubša so jim dejanja. Skeptiki so bili socialni demokrati, ali v Avstriji imajo skeptiki še vedno prav. Stürgkh ni postal Pavel, temveč je ostal kar je bil odnekad. Njegove čedne konstitucionalne besede so bile besede, konstitucionalnega duha pa ni bilo v njih. Prej nego je bilo misliti, je ministrski predsednik pokazal pravo barvo.

Danes je prišla v državnem zboru zopet draginja na dnevni red. Draginjki odsek je podal zbornici svoje sklepe. Poročevalec sta priporočala odsekov predloge, zastopnika manjše pa minoritetna vota. In potem je vstal grof Stürgkh.

Baron Gautsch ni padel samo zaradi tega, ker se mu ni posrečila češka nemška sprava. Njegov položaj je postal kritičen in je moral postati kritičen, ko se je hotel postaviti nad parlament z znano famozno izjavo o zvestobi do Ogrske, ki naj ima pravico določati, če sme Avstrija dobiti nekoliko centov prekmorskega mesa ali ne.

Grof Stürgkh se ni od tega ničesar naučil. Tudi on je izjavil, da stoji glede na uvoz argentinskega mesa na enakem stališču kakor Bienerth in Gautsch. Tudi grof Stürgkh je dejal, da se ne bo oziral na parlament, če sklene, da ni treba vprašati ogrske vlade, zaradi uvoza prekmorskega mesa. Pred enim tednom se je ministrski predsednik rotal, da respektira parlament kot načelnik prave, v dno duše konstitucionalne vlade. Danes že nima sklep parlamenta za nj nobene veljave, če ne bo tak, kakor hoče grof Stürgkh. In če sklene državni

zbor, da se ima vpeljati argentinsko meso brez ogrskega dovoljenja, tedaj se grof Stürgkh kratkoma ne bo brigal za to in ne bo poslušal parlamentove volje.

Kaj si neki mislijo avstrijski ministri?

Leta 1867. je bila v Avstriji vpeljana ustava in zdaj pišemo leto 1911. In vendar se še vedno klatijo po tej državi vsakovrstni grofi in baroni, ki hočeje absolutno gospodariti in komandirati. Pred ustavno dobo je bil cesar absoluten vladar. Sedaj si prisvajajo te vloge že ministri. Cesar je bil vladar in je ostal vladar, tudi ko je ljudstvo doseglo zakonodajno moč. Ali ministri sploh nimajo nikakršne gospodovalne pravice, temveč so le sluge države in izvrševalci njenega zakonodajnega organa, državnega zbora. Pravi gospodar v državi je ljudstvo in v njegovem imenu državni zbor, ki ga je ljudstvo izvolilo. Ne ministri, temveč parlament ima odločati, ministri pa izvrševati zakone. To se pravi: Parlament ima ukazovati, ministri pa ubogati.

Nihče ne zahteva od grofa Stürgkha pasje ponižnosti. Demokratična misel obsoja vsako ponižanje, in če hoče Stürgkh varovati dostojanstvo urada, ki ga zastopa, mu ne bo živ krst zameril tega. Vsak delavec in vsak služabnik ima pravico do človeškega ponosa. Noben hlapec ni suženj in tudi nobenemu ministru ni treba, da bi bil. Ali kakor zahteva grof Stürgkh disciplino od vsakega pisarniškega predstojnika in od vsakega kancelista, tako mora v prvi vrsti sam vršiti disciplino; to pa zahteva od njega respekt pred parlamentom ne le v besedah, temveč še bolj v dejanjih.

Seveda, gospod Stürgkh pride lahko navzkriž z državnim zborom. Tudi on je državljani in ima lahko svoje nazore, ki se morda razlikujejo od nazorov zbornične večine. Tedaj je njegova državljanska pravica, da se reši izvrševanja sklepov, ki nasprotujejo njegovemu prepričanju. Sredstvo za salviranje svoje duše je zelo enostavno. Nič drugega mu ni treba, kakor da demisionira in da prepusti svojo službo takemu, ki jo lahko spravi v soglasje s svojim prepričanjem. Grof Stürgkh bi to storil tem lažje, ker jih očitno v parlamentu ni mnogo, ki bi plakali zaradi njegovega slovesa.

Ali težko, da je na svetu še kakšen parlament, kjer bi si ministri dovoljevali take nastope kakor v Avstriji. Za prevzetnost teh gospodov niso sami toliko odgovorni kolikor meščanske stranke. Niti Gautsch niti Stürgkh se ne bi bila nikoli upala reči državnemu zboru, da se rogata njegovim sklepom, če ne bi vedela, da si to lahko dovolita v pričo naših burzovnih strank. V vsakem drugem parlamentu

bi dobil ministrski predsednik, ki bi se drznil na tak način briskirati parlament, deset minut pozneje najkrepkejšo slovesno nezaupnico, ki bi mu onemogočila, da se sploh še prikaže v zbornici. Pri nas pa ministri lahko žugajo parlamentu in to se ne smatra za prevzetno prekračenje pravic, temveč za energijo.

Toda grofu Stürgkhu bo morda vendar izpodletelo. Danes je njegov govor povzročil vihar v zbornici in nemara je plemeniti grof spoznal, da so njegove ročice vendar prenežne za tirana. Ministrski predsednik ima seveda možnost, da razpusti državni zbor. Če bi se mu sanjalo kaj takega, bi doživel to kar Bienerth. Mogoče tudi, da se zanaša na § 14. Ali tudi s takim strašilom se parlament ne sme dati gnati v kozji rog.

Avstrijski državni zbor stoji pred važno odločitvijo. Tu ne gre le za nekoliko ton argentinskega mesa, temveč za najvažnejšo ustavno načelo. Absolutizem vlad, za katerim se skrivajo znani neodgovorni neznanci, si izkuša krčiti pot po vsej monarhiji. Take procese opazujemo na Ogrskem, na Hrvaškem, pa tudi v Avstriji. Teže je onkraj Litve in onkraj Sotle, kjer nimajo ljudskih parlamentov. V Avstriji pa imamo splošno in enako volilno pravico, v Avstriji se mora voditi glavni boj proti reakciji.

Italija na Egejskem morju.

Ko je italijanska vlada napadla Tripolitanijo, je z zoperno hinavščino opravičevala svojo roparsko ekspedicijo, obenem pa z neokusnimi frazami prisegala, da želi iz vsega srca in iz vse duše svoje popoln mir na Balkanu. Njena brezobraznost je segala celo tako daleč, da je dajala balkanskim državam dobre svete in nauke kakor kakšen varuh. Ali če ni bila to od vsega začetka hinavščina, tedaj je bilo vsaj precejevanje svoje moči. Dolgojezični gospodje v Rimu, ki so mislili, da je tudi napihovanje bojno sredstvo, so pričakovali, da se bodo Turki kar izpremenili v zajce, čim se prikažejo italijanske barke pred Tripolisom, Arabci pa da popadajo v prah in zapojejo italijansko himno.

Danes je povsem jasno, da niso imeli o bojih v severni Afriki nobenih pravih pojmov, da niso vedeli, koliko moči, koliko časa, koliko denarja in koliko militarističnih sposobnosti je treba za tako vojno. Povsem gotovo je, da so v Rimu že razočarani in če so uganjali začetkoma same nesramnosti, uganjajo sedaj norosti.

Blazen poizkus, ki ni dosegel svojega cilja, je bil razglas o aneksiji Tripolitanije. Če bi si bili v mestu sedmerih gričev ohranili zdravo pamet, bi bili vedeli, da mora tak korak ostati

General Li Tuan-Hung, general kitajskih revolucionarjev.

brezuspšne. Kajti nobena država ne more tako kršiti svoje nevtiralnosti, da bi priznala papirnato aneksijo, še preden je izvedena le okupacija. Nobena država ne more storiti koraka, ki bi izražal javno sovražstvo napram Turčiji. Nobena država nazadnje ne more riskirati strahovite blamaže, ki bi bila neizogibna, če bi prišel Turkom in Arabcem vendar kakšen srečen slučaj na pomoč, da bi sploh preprečili italijanski namen.

Ali potomci Scipionov in Katonov so hoteli najbrže s svojim aneksijskim proglasom pritisniti tudi na Turčijo samo. Nagoati so jo hoteli v strah, pa so se psihološko zmotili. Zakaj italijanska oficialna brezobraznost je nujno morala povečati turški odpor in če bi bila vlada v Carigradu imela najboljšo voljo, da bi čim prej sklenila mir, ji je morala aneksijska proklamacija vzeti vsako moralno priliko za to. Izza operetnega razglasa aneksije bi bila vsaka turška vlada hipoma odpihnjena, če bi hotela skleniti mir na taki podlagi, dokler ni Turčija resnično poražena in vrhu tega bi se morala najresneje bati za mir v lastni deželi.

Tako torej Italija ni mogla priti do svojega cilja in vsled tega so postali v Rimu skrajno nervozni.

S poročili z apeninskega polotoka je težko kaj pravega početi, ker je cenzura huiša kakor na Turškem pod Abdul Hamidom. Slišati je, da mobilizira Italija 160.000 mož. Kolikor je vlada mogla, je preprečila razširjenje te vesti. In ko so jo hoteli nekateri dopisniki dementi-

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

— Vsemu donašajo ljubezen otroci, korakajoči po potih resnice in razuma in vse oblačijo z novimi nebesi. Vse razsvetljujejo z večnim ognjem, izhajajočim iz srca, iz njegovih globočin. Tako nastaja v plamenu otroške ljubezni do vsega sveta novo življenje. In kdo pač pogasi to ljubezen, kdo? Katera sila je krepkejša od nje, kdo jo premaga? Zemlja jo je rodila, in vse življenje zahteva njeno zmago ... vse življenje!

Odstranila se je od Ljudmile in utrujena od vznemirjenja je težko sopeč sedla. Tudi Ljudmila je odstopila oprezno, kakor da bi se bala, da kaj razruši. Gibko se je premikala po izbi, gledala predse z globokim pogledom svojih trudnih oči in postala še nekam višja, ravnejša, tanjša. Suho strogo obličje je bilo napeto in ustni nervozno stisnjeni. Tišina v izbi je mater kmalu pomirila; opazivši Ljudmilino razpoloženje jo je vprašala potihom:

— Morda nisem kaj prav rekla? ...

Ljudmila se je urno obrnila, jo pogledala, kakor preplašena, in dejala hlasno:

— Vse je tako ... da tako ... A ne govorimo več o tem ... Ostane naj tako, kakor smo rekli ... da? — In mirneje je nadaljevala: — Kmalu se bodele morali odpeljati ... daleč je!

— Da, kmalu! Kako rada, če bi vedeli! Beseda sinove ponesem, besede svoje krvi! To je, kakor da bi bila moja duša!

Smehljala se je in njen nasmeh se je nerazločno zrcalil na obrazu Ljudmile. Mati je ču-

tela, da Ljudmila ohlaja njeno radost s svojo molčečnostjo, in naenkrat se je pojavila v njej silna želja, da prilije v to mrko dušo svojega ognja, da jo zažge. Vzela je roke Ljudmile, jih krepko stisnila rekoč:

— Draga moja! Kako je lepo, če človek ve, da je v življenju luč za vse ljudi in da pride čas, ko jo vsi ugledajo in ko vsi, vsi zagore a neugasnim plamenom ...

Njeno dobro, veliko obličje se je potreslo, oči so se žareče smejale in obrvi so trepetale nad njimi, kakor krila njih bleska. Velike misli so jo mamile, vse je vlagala vanje, kar je go-relo v njenem srcu, vse, kar je uspeła preživet, in misli je stiskala v kristale svetlih besed. Vse silneje so se porajale v njenem jese-nem srcu, razsvetljenem od stvarjajoče sile pomladnega solncea, vse bolj jasno so evele in rdele v njem.

— Kakor da bi se nam ljudem rodil nov Bog! Vse za vse, vsi za vse, vse življenje v enem, o slednjem je vse življenje! Tako vas razumem vse, zato ste na svetu, to vidim! V resnici ste vsi sodrugji, vsi sorodniki, zakaj vsi ste otroci ene matere — resnice. Resnica vas je rodila in z njeno silo živite!

Vsa oblita od razburjenja je umolknila, zasopla, razmaknila s široko kretnjo roke kakor za objem in dejala:

— In kedar izgovorim sama zase besedo: sodrugji — slišim v svojem srcu, da prihajajo! Od povsod prihajajo, v množicah, vsi k enemu cilju! Radosten hrup čujem kakor zvonjenje z vseh cerkv na zemlji ...

Dosegla je, kar je hotela — obličje Ljudmile je začudeno vzplamenelo, ustni so trepetale in druga za drugo so se iz njenih utru-

jenih oči točile po licih velike prozorne solze.

Mati jo je krepko objela, se tiho zasmejala, mehko ponosna z zmago svojega srca ...

Ko sta se poslovili, jo je Ljudmila pogledala v obličje in jo tiho vprašala:

— Veste, da Vam je lepo?

In sama sebi je odgovorila:

— Zelo! Kakor zjutraj visoko na gorah ...

XXIX.

Na ulici je leden zrak suho in krepko objel telo, zlezal v grlo, zaščegetal v nosu in za hip zadušil dihanje v prsih. Mati je obstala in se ozrla naokolo: blizu nje na vogalu je stal izvošček v kosmati kučmi, dalje je korakal sklonjen človek, iztegajoč glavo med pleči, a pred njim ze poskakoval vojak in si mel ušesa.

— Vojaka so nedvomno poslali v prodajalno! — si je mislila mati in šla naprej poslušajoč z zadovoljnostjo, kako je mlado in glasno škripal sneg pod nogami. Na kolodvor je prišla prežgodač, vlak še ni bil pripravljen, a v umazani, od dima začrneli čakalnici tretjega razreda se je nabralo že mnogo ljudstva — mraz je prignal cestne delavce, izvoščki so se prišli pogret in drugi slabo oblečeni ljudje brez strehe. Tudi potnikov je bilo nekaj — kmetje, debel trgovec v rakunovem kožuhu, duhovnik s hčerko, kozavo deklico, pet vojakov, marljiv meščanje. Ljudje so kadili, razgovarjali se, pili čaj in vodko. V bifetu se je nekdo grmeče smejal, nad glavami so plavali oblaki dima. Duri so škripale pri odpiranju, stekla so se potresla in zazvenela, kadar jih je kdo zaloputnil. Duh po tobaku in po osoljenih ribah je gosto silil v nos.

Mati je sedla ob vhodu in čakala. Ko so se odprle duri — je udaril vanjo oblak hladnega zraka; prijetno ji je bilo in globoko ga je vdihala. s polnimi prsmi. Prihajali so težko oblečeni ljudje s culicami v rokah, neokretno so postajali med durmi, zmerjali se, zmetali svoje reči na tla ali na klop otresali suho ivje z ovratnika in z rokavov, otirali ga z brade in brk ...

Vstopil je mlad človek z žoltim kovčgom v rokah, se ozrl bistro naokolo in šel naravnost k materi.

— V Moskvo? — je neglasno vprašal.

— Da. K Tatjani!

— Tukaj!

Postavil je kovček poleg nje na klop, vzel cigareto, jo našgal, snel svojo čepico in je molče odšel skozi druga vrata. Mati je z roko pogladila hladno kožo kovčega, naslonila se s komolcem nanj in zadovoljno ogledovala ljudi. Čez minuto je vstala in odšla k drugi klopi, bližje izhodu na peron. Kovčeg je lahko držala v roki, ni bil velik: z zvrneno glavo je šla ogledujoč osebe pred seboj.

Mlad človek v kratkem plašču z zavihanim ovratnikom se je zadel ob njo in molče odskočil ter segel z roko v lase. Nekaj znane se ji je zdelo na njem, ozrla se je in opazila, da jo gleda s svetlim očesom izza ovratnika. Ta prozorni pogled jo je zbodel, roka v kateri je držala kovčeg, se je potresla je naenkrat postalo težko.

— Nekje sem ga videla! — si je mislila in zatrla s to mislijo neprijetno in nejasno čuvstvo v prsih, ki ji je tiho, a silno stiskalo srce s hladom.

(Dolje.)

rat, je cenzura preprečila tudi to. Le po ovinkih se zve, da so razširjene te mobilizacijske vesti po poučenih italijanskih krogih. Koliko je na njih resnice, ni mogoče dognati.

Prav tako pa tudi ni mogoče uganiti, kaj hoče Italija s tako vojsko. Da z dosedanjimi močmi ni mogla dosti opraviti v Tripolitani, je res. Ali še manj je misliti na to, da bi mogla vzdrževati 180.000 mož, ki morajo tudi jesti in piti, pa ne bi dobili niti v obrežnih mestih tega, kar potrebujejo, kaj se da bi se mogel voziti oziroma nositi za njimi potrebni proviant, če bi hoteli prodirati globokeje v deželo. Pošiljati tako armado v Afriko, bi bilo blazno.

Pred kratkim je avstrijski vojni minister Auffenberg inspiciral utrdbne in male garnizije na južnem Tirolskem. To je bila precej čudna reč, zakaj navadno imajo vojni ministri, ko prevzamejo svoj urad, važnejše opravke in take inspekcije se lahko prepustijo drugim organom. Če pa je bilo to tako važno, da je moral Auffenberg na vsak način sam inspicirati, tedaj je že tudi to nekoliko čudno. In tuptam spravljajo italijansko mobilizacijo v zvezo z — Avstrijo.

Vse to ne more zbuditi posebno veselih občutkov. Italija je naša zaveznica, ali ta zveza se neprenehoma utrjuje z — novimi kanoni. Goriska in tirolska gnezda pač ne dobivajo vojašnice, češ da so to posebno prijetne in pripravne garnizije, mobilizacijske vesti iz Italije pa tudi ne vplivajo pomirjevalno. Skrivnosti, ki se uganjajo tukaj in tamkaj, so največje sovražnice miru in ustvarjajo nervozno razpoloženje, iz katerega nenadoma lahko nastanejo nevarnosti.

In vendar je vse, kar se tu počenja, nezmiselnost. S turško vojno je Italija tako angažirana, da bi morala biti popolnoma zaslepljena, če bi se hotela spuščati še v kakšno pustolovščino. Avstrija pa tudi ni varuhinja Turčije in nima prav nobenega razloga, da bi hodila na Balkan kalit mir. Naše gospodarske razmere, zlasti silno padanje našega izvoza že kriči, da moramo napeti vse moči in vso svojo politiko napeljati na to, da nastanejo na Balkanu čim ugodnejše razmere in da si pridobimo čim več prijateljstva na vsem Balkanu.

Mir in konsolidiranje na balkanskem polotoku je v našem interesu, pa nikakršne homatije ne. Zato je tudi misticizem naše zunanje politike skrajno neumestno. Seveda je tudi naša oficijska notranja politika na severu, še bolj pa na jugu neumestna.

Ali Italija povzroča razven navedene nevarnosti še drugo. Ker je izgubila zaradi neuspeha svoje „aneksije“ glavo, uganja sedaj reči, ki so v popolnem nasprotju z njenimi trditvami o nameravanem miru na Balkanu.

Tudi o operacijah italijanske mornarice ni mogoče dobiti popolnoma jasno sliko. Toda po primerjanju vseh vesti je skoraj gotovo, da so v Rimu mislili na nove pustolovščine v Egejskem morju. S svojimi korzarskimi operacijami v Jonskem in Jadranskem morju je povzročil vojvoda abruški takoj začetkom vojne silno nevarnost. Ko se mu nazadnje vendar ukazali, da naj opusti piraterijo ob zapadnem turškem obrežju, je bilo upati, da bo vojna vsaj lokalizirana v Afriki. Sedaj pa misli Italija zopet prenesti bojišče v Evropo in sicer topot v Egejsko morje. Vesti iz Rima, iz Tripolisa in iz Carigrada so govorile o tem.

Mogoče da ostane tudi ta „ideja“ prazna, dasi se resno zatruje, da so že videli italijanske ladje blizu Mitilen in drugih otokov. Ali med tem so baje posredovali poslaniki drugih držav v Rimu. Kakšen uspeh so dosegli, je diplomatična tajnost! Zdi se, da je italijanska vlada nekoliko retirirala; Turki delajo vsekakor na otokih. v Mali Aziji in tudi na evropskem kontinentu obširne primave.

Polozaj je na vsak način resen. Zakaj če misli Italija sploh na operacije v Egejskem morju, tedaj je ta misel le posledica nervoznosti vsled nezadostnih uspehov v Tripolitani, ki so že skoraj neuspehi. In če se sedaj diplomaciji po-reči preprečiti vojno v Evropi, je vendar nevarnost trajna, dokler se godi Italijanom v Afriki slabo.

Evropski mir toraj nikakor ne počiva na trdnem temelju. Vojnih hujskačev je na vseh koncih in krajih dovolj in tudi v Avstriji ne primanjkuje te sorte. Tem bolj je treba, da so trezni prijatelji miru na straži.

let in je že dve leti ter deset mesecev popolnoma hroma na obeh nogah. Zastoj je iskala zdravlja v inomoški kliniki. tudi zdravnik, ki jo je zdravil, je vedel zanjo samo eno sredstvo — bližnjo smrt. Njene noge so bile popolnoma zveržene in ledeno mrzle, poleg tega je trpela ubožica že več mesecev hude bolečine, ki so prihajale v zadnjem času tako neznosne, da so ji v soboto dne 28. oktobra svetovali, naj se še zvečer da prevideti s svetimi zakramenti. Toda kaj se je zgodilo? Njeno brezmejno zaupanje v pomoč Marije je bilo poplačano z nenadnim čudežem. Ob 4. popoldne so njene bolečine hipno ponehale, po enem letu se je prvič dvignila z lastno silo, pokyčene noge so bile pravilne, skočila je iz postelje in se sama oblekla. Ozdravljenje je bilo popolno. Vsa soseska je prihitela gledat veliki čudež. Ljudje so veselja jokali in takoj pričeli moliti sveti rožni venec. Danes, zadnjega dne v oktobru, je bila v farni cerkvi zahvalna služba božja. Da, tisočkratna hvala ljubi materi božji za to uslišanje! — Tako beremo dobesedno v listu, ki izhaja v dvajsetem stoletju!

*** Papežev „motu proprio“ o moralnem življenju duhovščine.** Že pred desetimi dnevi napovedani a doslej iz taktičnih in diplomatskih razlogov še nerazglašeni papežev motu proprio zabija katoliškim duhovnikom cerkveno prepoved, da „žive duhovniki z ženskami pod eno streho“. V preteklem stoletju je cerkev deloma popustila od te prepovedi, a ta cerkvena strpnost je donesla duhovščini hude nepravilne od strani cerkvenih sovražnikov. Papež ukazuje duhovnikom, kjer jih živi po več v enem kraju, da zavoljo resničnega duhovnega življenja stanujejo pod škofovim ali dekanovim nadzorstvom skupno v eni kasarni, ker ne sme biti v skupnem domu — kakor v samotnem farozu — nobene ženske, morajo opravljati služabniška dela izključno le moški posli. S tem odlokom upa papež oslabiti sovražno razpoloženje proti duhovnikom in izviti cerkvenim nasprotnikom glavni razlog njihovih neprestanih napadov. — Tako „motu proprio“, iz katerega veje smrad po rimski trohobi, zlasti v določbah o skupnem bivanju, ki prav suverensko prezira moderne življenjske razmere. Duhovnikom priporoča papež, da odstranijo „priložnost za greh“, kar vernikom sami neprenehoma zabijajo, koliko pametneje bi ravnal rimski škof, če bi vrgel celibat katoliških duhovnikov med staro šaro in napravil svoja krčila za popolnopravne ljudi.

*** Prvi socialno demokratični parlament na svetu.** Pretekli teden so bile volitve v zakonodajalni zbor turinške države Schwarzburg-Rudolstadt, ki meri približno desetino kranjske dežele in ima tretjino kranjskega prebivalstva. Od 16 mandatov so si socialni demokrati osvojili 9 mandatov in s tem pridobili večino v zakonodajalnem zastopstvu.

*** Električno obdelovanje vrtov.** Na highfildski rastlinski šoli v Essexu na Anglijskem so napravili prvi sistematični poskus, kako bi s pomočjo elektrike pospešili plodovitost vrtov. Na 200 čevljev veliko ploskev je vplival električni tok 600.000 voltov. Poskus se je izborno obnesel in je iznova dokazal kar so bili pokazali že manjši poskusi te vrste. Pod vplivom električnega toka so bile nekatere rastline nepričakovano plodovitejše kakor preje. Elektriko so napeljali v rastlinjake potom žic, ki so jih razpeli nad gredami, električni tok je bil tako močan, da je prepojil vse ozračje in je v temi utrinjal iskre. Električni tok poveča množino dušika v zraku. Dušik je pa važno sredstvo za pospeševanje rasti rastlin. Medtem ko na sočivje ne vpliva tok, učinkuje jako ugodno na jagode, ki zrastejo pod njegovim vplivom skoro mesec preje kakor navadno in je obrodok za 40 odstotkov bogatejši. Kumare obrode za 17 odstotkov bogatejše, tudi jčemen obrodi bolje in bogatejše. 600.000 voltov električnega toka je proizvajal spretno zgrajen stroj, ki obstoji iz šestere vrtečih se steklenih plošč in krtačic. Stroški so izvanredno majhni.

*** Transafriška železnica.** V „Matinu“ objavlja Andre Berthelot, sin znamenitega francoskega kemika, jako zanimiv članek o načrtu transafriške železnice, ki naj bi vezala Alžirijo s Kapom. Železnica bo tekla ob Čadskem jezeru do Konga, pri Kotongu pa bo dospela do angleške proge, ki gre od rta dobre nade 3000 kilometrov proti severu. Berthelot dokazuje, da je vznoša pot Konga in Ubangija zaradi počasne in dragega transporta samo za začasno uporabo. Nadalje Berthelot izvaja, naj bi ta načrt tudi izpopolnjeval načrt Kaira-Kap ali pa ga sploh popolnoma nadomestil, kar je zelo dvomljive vrednosti. Končno se da načrt Alžir-Kap lagje izvesti in obeta več dobička ter se obenem bolj naslanja na evropski kontingent. Transafriško železnico naj bi izdopolnjevalo dveje načrtov trgovinske in strateške važnosti. Prvi se prične v Sahari in gre do Nigra ter naj bi zahodno Afriko gospodarsko in vojaško zvezal z Alžirijo. Drugi gre iz francoskega Ubangija od Zemija in se pridruži ob gorenjem Nilu angleški ugandski železnici. Ta francosko-angleška proga bo ustvarila najhitrejšo zvezo med zahodnim srednjim morjem in med indijskim oceanom. Transafriška železnica je neobhodno potrebna za temeljito odkritje

Afrike, kajti po velikih rekah se zaradi deročih valov ni možno peljati navzgor, o čemer priča zgodovina vseh raziskavanj afriških rek. Gradnja železnice vsled ravnega kontinenta ne bo težka. Od oaze Fipig pa do Katonga je 6000 kilometrov in vendar se na vsej tej dolgi progi zemlja nikjer ne vzpne nad 700 metrov in ne pade pod 250 metrov. Železnica bo najdaljša vsega sveta in bo njena dolžina merila nad 10.000 kilometrov. Transsibirska železnica ima od Moskve do Vladivostoka samo 8600 kilometrov dolžine. Berthelot zagotavlja, da bo transafriška železnica jako dobičkonosna in njegovemu zagotavljanju že lahko verujemo, kajti vodilni upravni svetnik pariške podzemeljske železnice je v stroki dobičkarstva neovržna avtoriteta. V mednarodnem prometu bo transafriška železnica povzročila velik prevrat. Od Sutamptoma do Kapa vozijo najhitrejši parniki 17 dni. Od tod rabimo zopet dva dni do Johannesburga. Ako bo železnica gotova, homo prišli v Johannesburg iz Londona preko Calaisa in Marsella v dveh dneh. Danes trpi vožnja iz Anverze v Stanleyville, ki je najvažnejši kraj belgijskega Konga, 35 do 40 dni. Kadar bo gotova transafriška železnica, bo trpela samo 5 dni in bo mnogo cenejša. Sicer pa so precejšnje dele proge že zgradili, v Alžiriji 600, v belgijskem Kongu 500 in v angleški Afriki 3000 kilometrov, tako da bi bilo treba zgraditi samo še približno 6000 kilometrov, pa bi bila transafriška železnica gotova. Berthelot je mnenja, da je v štirih letih železnica preko Čadskega jezera že lahko gotova.

*** Umetne eksplozije v premogovniku.** V premogovniku v Bruceton pri Pittsburghu so priredili umetne eksplozije podzemeljskih plinov in premogovnega prahu in demonstrirali rešilna dela. Približno 30.000 premogarjev in rudarjev je bilo navzočih. Kanada, Nemčija, Francija in Anglija so poslale svoje zastopnike. Predsednik Taft je nalašč prišel v Pittsburgh, da si je ogledal demonstracije v premogovniku.

Mandžursko gospodstvo na Kitajskem.

Sedanje revolucionarno gibanje na Kitajskem hoče predvsem strmoglaviti mandžursko dinastijo, ki vlada na Kitajskem že več kakor četr tisočletja in se je znala obdržati na kitajskem prestolu kljub temu, da je Kitajcem povsem tuja.

Sedanja mandžurska dinastija vlada dalj časa kakor je sploh vladała kdaj katera dinastija na Kitajskem. Splošno je v navadi, da se imenuje za začetek mandžurskega gospodstva leto 1644., ko se je sam umoril zadnji cesar dinastije Mingov, Huai-Tsung. Vendar to ni povsem točno. Že v začetku 12. stoletja so se Mandžuri tako okrepili, da se je njih poglavar Aguta dal v letu 1115. oklicati za cesarja. Mandžuri so glavno plemo turanskega rodu Tunguzov, ki bivajo med Amurjem in Sungarjem. Agutovi nasledniki so nato osvojili velik del Kitajske z glavnim mestom Jenkingom (današnji Peking), ki so ga imenovali Cingtu, t. j. „cesarsko mesto sredine“. Že leta 1234. pa so Čingiskanovi nasledniki uničili dinastijo Kiu, ki je izšla iz dinastije Agutov; iz dinastije Kiu je vladalo 9 vladarjev. Mandžuri so se morali izseliti in so se naselili v današnjem Liautungu. Mandžurskemu knezu Tajtsu se je posrečilo, da so v začetku 17. stoletja združili več dotlej neodvisnih tunguških rodov v eno ljudstvo, ki je kmalu uničilo gospodstvo propadajoče rodbine Mingov. Ko je zadnji cesar iz dinastije Mingov Huai-Tsung, dobrohoten, ali slaboten vladar, umoril soprogo, hčer in sebe, se je Tajtsov naslednik začel imenovati „vladarja srednje države“. Leta 1644. je osvojil Peking in v 15 letih je bila vsa Kitajska njegova. Ze njegov sin Cingtsu se je zapletel zaradi Sibirije v dolgotrajno vojno z Rusi, ki je bila končana šele leta 1689. z nerčinskim mirom. Cingtsu je bil vzgojil jezuitski pater Adam Schall iz Kölna; cesar je bil velik učenj, sestavljal je besednjak, ki ga imenujejo po njem in veliko enciklopedijo Kinting-tusu-kikeng, ki ima 5020 zvezkov.

Pod četrtnim mandžurskim cesarjem Kaotsungom (Kienlungom), ki je vladal od 1736. do 1795., sta dosegli država in dinastija višek svojega razvoja. Proti cesarju Kiakingu (1796 do 1820) so tajne družbe naperile več uporov in dvoje atentatov; Kiaking je bil silno ošaben. Ruskega grofa Jurija A. Golovina je dal na meji zavrniti nazaj na Rusko, ker ni hotel po mandžurskem običaju počastiti z rumenim prtom pogrnjene mize. Angleža Viljema Pitta pa je dal izgnati iz Pekinga, ker ni hotel takoj po dohodu v Peking pred njega v potni obleki. Pod Hsuan-Tsungom, ki ga imenujejo Tao-Kuang (1821—1850) je prvič prišlo do vojne med Angleško in Kitajsko zaradi opija; vojna se je končala z nankinškim mirom leta 1842. Kitajska je stala tedaj na pragu nove dobe in potrebnih prenosov, ki pa jih ošabna mandžurska dinastija ni hotela dovoliti. Posledica te trmoglavosti so bile vedne revolucije in upori proti Mandžuram.

Take vrste revolucije je tudi sedanja, ki je ena najnevarnejših obstoju mandžurske di-

nastije na kitajskem prestolu, kar jih je bilo doslej.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Surovosti podčastnikov.** Piše nam zanesljiva oseba: V soboto zvečer so prišli ob tričetrt na 11 v staro cukrarno, ko so že vojak loveli spali, domov podčastniki (korporali) pa nekaj frajtarjev, takozvanih „abritarjev“. Zbudili so ves oddelek, enega so slekli do nagega, vzeli biks in krtačo ter mu spodnji del namazali kot zamorc. Vsem rekrutom se je revež smilil, ali — kdo se je upal kaj reči! Groza je to! — V isti cukrarni sem videl, da sarči pošiljajo rekrute v kompletni „maršadju-stirungi“ po trikrajske hlebočke. To so bili rekruti 17. pešpolka. — Zahtevamo, da se to dvoje preišče. Mi imamo na razpolago priče, ki so to videli. Vojaška oblast ne sme dopuščati, da bi se surovi korporali (bodoči žandarji in policaji) na tako nečuvne načine norčevali iz ubogih fantov, ki jim je že tako vojaška suknja precej tesna in neprijetna.

— **Priganjač Slabe v kemični tovarni.** Da ne bo nesporazumljenja, pripominjamo, da priganjač Slabe, katerega škandalozno delovanje v kemični tovarni smo zadnjič po zasluženju ožigosali, ni identičen z vpokojenim rudarjem Antonom Slabetom, ki se je pred kratkim preselil iz Idrije na Selo pri Ljubljani.

— **Nezgoda.** V Binderjevi mizarški delavnici je po nesreči sunil pomočnika Avgusta Habička njegov tovariš pri delu z dletom v desno roko in mu je prerezal žilo dovodnico.

— **Izmišljen roparski napad.** 16 letni Ivan Stare iz Doba v brdskem okraju je bil vajenec pri mesarju Andreju Paternosteru v Vevčah. Dne 10. t. m. popoldne ga je poslal Paternoster z enovprežnim vozom v Pečnik pri St. Jakobu ob Savi, da bi pripeljal sod vina; v ta namen mu je dal 120 K. Stare pa je prišel proti večeru z vozom domov in je gospodarju pripovedoval, da so ga blizu Device Marije v Polju napadli neznani fantje in mu vzeli ves denar. Med tem ko je šel Paternoster orožnikom naznaniti roparski napad, je Stare izginil neznano kam. Delavno knjižico je pustil pri mojstru. Fant si je bil roparski napad izmislil, da bi lahko pridržal denar.

— **Nedovoljen posel.** Včeraj je ustavil orožnik v Spodnji Šiški brezposelnega moža, ki se je izkazal za 49 letnega samskega dninarja Franceta Moharja iz Loškega potoka pri Ribnici. Za dolgo dobo pa ni mogel izkazati nikakega posla. Sam priznava, da že več let ni delal in se je preživljal z vedeževanjem in s prorokovanjem na karte. Orožnik je Moharja aretiriral in izročil sodišču.

— **Tatinski otroci.** V zadnjem času se je potikalo po mestu dvoje 12 letnih in ena 16 letna deklica. Deklice so izvršile po trgovinah celo vrsto tatvin. V neki trgovini so izmaknile 250 razglednic, pri nekem zlatarju pa štiri zlate prstane. Kraj tega so kradle tudi denar. Tatinska dekleta so prijeli v Spodnji Šiški.

— **Vlom.** Na Javorniku je ukradel te dni tovarniškemu delavcu Simonu Žvanu neznan tat iz zaprte omare za obleko 130 K.

— **Smrten padec.** Na Savi je sedela dne 9. t. m. triletna delavčeva hči Marija Prevčeva doma na stolu poleg matere. Otrok je vzel s police kuhinjski nož in padel z njim na tla tako nesrečno, da se mu je zasadel globoko v prsi. Smrtno nevarno ranjeno deklico so pripeljali v ljubljansko bolnico, kjer je čez dva dni umrla.

— **Dvoje ciganskih tolp so prišli.** V litjskem okraju so prijeli te dni dvoje ciganskih tolp in ju izročili sodišču. Sumijo, da sta tolpi kradli po kamniškem in kranjskem okraju ter po ljubljanski okolici.

— **Požar.** Dne 4. t. m. je izbruhnil pri lesnem skladišču trgovca Andreja Bombača v Hrušah pri Cerknici ogenj in upepelil skladišče z vsem špecerijskim blagom, ki je bilo v njem. Ogenj se je brzo razširil in je uničil tudi Bombačev svinjski hlev ter gospodarska poslopja Josipa Škerla s 100 meterskimi stoti sena, slamnoreznic in drugim poljedelskim orodjem. Bombač ima 4000 K škode, Škerl 2000. Vzrok požaru je neznan, vendar pa slutijo, da so zanetili požar otroci.

— **Smrtna neizgoda.** 64 letni Jožef Celin po domače Matičič iz Kutežvega pri Postojni je pred par dnevi vozil iz gozda klade. Blizu Zabič pri Voloski je padel z voza, zašel pod voz in bil takoj mrtev. Mrtvo truplo so prenesli na njegov dom.

Idrija.

— **Predavanja v rudarskem društvu** so redno vsako soboto. Pristop ima vsakdo.

— **Član obnega konsumnega društva** se opozarjajo, da se bliža konec leta. Kdor ima do društva kako dolžnost, naj jo še do novega leta opravi. Društvo dobi v kratkem tudi večjo zalogo narejenih moških oblek po jako nizki ceni, istotako tudi trpežnih delavskih obval ter pelerin in drugih zimskih potrebščin za moške in ženske. Le svoji zadrugi smete zaupati za garantirano dobro in sveže blago.

▼ Pošljite naročnino, ▼
če je še niste!

NOVICE.

* **„Čudežno ozdravljenje.“** V inomoškem krščansko socialnem listu „Tiroler Anzeiger“ beremo dobesedno naslednje: V soboto dne 28. oktobra se je zgodil v Ebbsu (na dolnjem Innu) velepomemben čudež, ki je zbudil med prebivalstvom najradostnejše razburjenje. Ozdravljenje bolezni, tako veličastno in nenadno, kakor ga lahko vidimo v Lardu. Srečna oseba je gospodična Teresija Baumgartnerjeva iz Mühlberga v Tafangu, stara 18

— C. kr. erar v Idriji napeljuje telefonični kabel namesto po zraku sedaj pod zemljo. To praktično delo stane vsaki meter dovršenega dela 40 kron.

— Misel o zboljšanju prometnih zvez z avtomobili v Idriji se vedno bolj krepi. Poleg trgovca Lapajeta in erarja si bodo nabavili še tudi drugi kakor se čuje par avto mobilov. Marsikak Idrijčan bo v bodoče imel priliko hitreje in ceneje priti do železnice, ki je dosedaj še ni videl.

Štajersko.

— Vlak povozil otroka. V nedeljo 12. t. m. je dunajski brzovlak, ki dospe ob 4. in 37 minut v Trbovlje povozil na progi med predorom in trboveljsko postajo 4 letnega otročka železniškega čuvaja; truplo otrokovo je bilo v pravem pomenu besede razmesarjeno.

— Šoštanj. Končno se je pričelo tudi v našem mestecu svitati. Ljudskemu shodu, ki smo ga imeli pred kratkim, je sledil v nedeljo dne 5. t. m. strokovni shod usnarjev, ki se ga je udeležilo kakih 70 delavcev. Z ozirom na dejstvo, da je v Šoštanju vposlenih okroglo 300 usnarjskih delavcev, je pričakovati, da bodo poznejši shodi nekoliko boljše obiskani. Za enkrat smo z uspehom zadovoljni. Sodrugi Tokan je v poldrugetu uro trajajočem govoru na prav prepričevalen način razlagal gospodarski položaj delavcev in potrebo strokovne organizacije zlasti za usnarjsko delavstvo. Pritrjevanje, ki je večkrat prekinilo govornika, je pričalo, da je govoril vsem navzočim naravnost iz srca. Doslej smo slišali govoriti vedno le ljudi, ki so se nam dobričali le takrat, kadar so potrebovali naše glasove; ni čudno, da so možate besede sodruga Tokana na navzoče poslušalce napravile najgloblji vtis. Stari, od težkega dela izmučeni proletarci so sodrugu Tokanu stiskali roko in so prosili, naj se še večkrat oglasi, kar je tudi drage volje obljubil. Po zborovanju je pristopilo lepo število delavcev k „Zvezi usnarjev“. Začasne blagajniške posle je prevzel sodrug Skorenšek, posestnik v Šoštanju. Oprostite, gospod urednik, da računam nekoliko preveč na vašo potrpežljivost! Navesti hočem še plače, ki jih dobivajo tukaj usnarji za svoje nadvse težko delo. Najmanjša plača je K 140, največja K 3. Kdor hoče doseči 3 K dnevne plače, mora v akordu delati kakor črna živina. Da zaslužijo delavci v akordu tudi manj kakor tri krome, ni tukaj nič izrednega. Lahko umljivo, da živi tukajšnje usnarjsko delavstvo pri teh bornih plačah ob sedani draginji v velikem pomanjkanju. Toda kakor rečeno, začetek je napravljen in če pojde organizacija dobro naprej, t. j. če se vsi usnarji v svoji strokovni organizaciji združijo, tedaj napočijo tudi usnarjem v Šoštanju boljši časi.

— Maribor. V petek dne 10. t. m. je umrl učitelj risanja na tukajšnji gimnaziji gospod Hering. Pogreb se je vršil včeraj v nedeljo.

Koroško.

— Črna. Ni dolgo tega, kar sta bila dva shoda rudarjev, in sicer eden v Črni poldne, drugi v Močicah popoldne. Na obeh je poročal rudarski tajnik Tokan iz Trbovelj. Za shoda je vladalo med rudarji veliko zanimanje, kar dokazuje dejstvo, da sta bila oba prav dobro obiskana. Burno odobravanje, ki je sledilo izvajanjem sodruga Tokana, je pričalo, da je zbrani zborovalec govoril iz srca. Toda vsega tega niti ne bi omenjali, če ne bi bil v Črni neki dopisun, ki slučajno ve, da izhaja v Ljubljani neki zakotni listič, ki mu pravijo naši farizeji „Naša Moč“. In ker je tudi slučajno vedel, da odkladajo v ta listič najbolj nesramni hinavci in lažniki svoje odpadke v podobi intrigantskega obrekovanja, je šel naš krščanski lažnivec in je tudi on postavil resnico, hčerko božjo, na glavo. Mrzi ga, da se je začelo med našimi rudarji gibanje za ustanovitev lastnega delavskega konsuma, in da bi to svojo mrzino pokazal očitno, se laže trdeč, da bo konsum v gostilni. Pri tem ga prav nič ne ovira dejstvo, da bo konsum v drugi hiši, kar dokazuje že ta okoliščina, da ima hiša popolnoma drugo hišno številko nego ona, v kateri je gostilna. Kar čveka o denunciantih, ni vredno omenitve, ako pa jih dopisun na vsak način hoče imeti, tedaj naj se le obrne na naslov svoje klerikalne črede in našel bo hinavcev in denunciantov, kolikor jih bo hotel imeti. Kar se pa tiče „Stajerca“, povemo sledeče: krivi, da zliha ta svoj strup po Štajerskem in Koroškem, so poglavito „gospodje“ po farovžih, ki so branili, dokler so mogli, vstop med ljudstvo vsakemu poštenemu naprednemu časopisu. „Stajercem“ strup se je pa vsilil preko glave žegnanih gospodov, ki so tudi največ krivi, da slovenstvo na Koroškem hira. Toliko glede na „Stajerca“ in reševanje. Najbolj zanimivo pa je, da dopisun modruje nekaj o npravi in verski vzgoji. Če bi se hoteli o tem prepričati, tedaj bi prav lahko dokazali na razne svinjarije, ki jih uganjajo razni kateheti v svojem delokrogu, in kaplari v raznih marijinih devičarijah; tudi na razne goljufe a la monsignor Weiss bi lahko pokazali, če bi namreč hoteli biti hudobni. Torej drugič bodite s svojimi lažmi o socialistih ne-

koliko bolj previdni. Ker pa skrpucalo diši precej po farovžu, smo mnenja, da žegnanim tanzurancem najmanj pristojna širiti laži in obrekovanja o svojem bližnjem.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče Hinavščina je za pravega satirika neizčrpan vir, iz katerega zna zajemati brez konca in kraja. Zakaj hinavščina ima tisočere oblike in obleke, prebiva povsod in uspeva na vsakih tleh. Nikjer pa je ni toliko kolikor tam, kjer so uredbe življenja nenaravne in kjer se šege ne vjemajo z značaji. Nenaravnost kviri značaje in hinavščina je simbol pokvarjenosti. V sedanjih družbi so tla posebno dobro pognojena za tartiferijo. Pod tisočnimi vplivi se je razvilo življenje in njegovi pogoji se uveljavljajo z nepremagljivo silo. Ali ljudje hočejo postavljati svoje zakone nad naravne, konservirajo davno preživele šege, etizirajo, estetizirajo in moralizirajo, pa prihajajo neprenehoma sami s seboj v konflikt. Važnost dozdnevnosti se jim vtepeva od zgodnje mladosti v glavo in kadar dorastejo, so — dorasli hinavci. Če pride potem mednje človek kakor Ljudevit Thoma, ki se ni dal „vzgajati“, temveč je bil „Lausbub“ po svoji naturi, se mu pa nasmeje srce, ker mu ni treba nič drugega, kakor poseči po njih in jih postaviti kot družbo na oder, pa ima satiro gotovo. V „Morali“, ki se je sredi prvih uprizorila v slovenskem gledališču, se je Thoma lotil spolne hinavščine, ki mu je podala tudi v nekaterih drugih delih hvaležne objekte. Morala boljše družbe mora biti vzorna zaradi avtoritete. Rodbina je temelj naše družbe — nam pripovedujeje dannadan s prižnic, s katedrov in iz zbornic; kajti pravi temelj sedanja družbe je vse drugačen in zato je treba kričati, glasno kričati, da ne bi rebelni nižji sloji, ki nimajo nobene pietete, spoznali, kam pes taco moli. Ali moralna gospoda boljše in najboljše družbe je vsa krvava pod kožo. In ker ima več časa, bolj rejene dušne oklepe, več vsakovrstnih dražil in končno tudi več zvenečih sredstev, s katerimi se premagujejo trdnjave, prihaja njih „morala“ še veliko bolj v izkušnjava, kakor morala onih, katerim hočejo biti vzor. Izkušnjava so huda reč in vsakdo ni sveti Anton. Ali kam bi prišla družba, če bi vedeli o takih porazih nižji, ki itak že ne priznavajo nobene avtoritete? In potem — greh je sladak, ali človeka ji vendar sram, ker se je učil, da je greh Sebi ne sme priznavati greha, še manj pa drugim. — Tako je stališče rentnika Beermann, pa komercialnega svetnika Bolland, pa gimnazijskega učitelja Wasnerja, pa Petra in Pavla, Mihelna in Janca i. t. d. i. t. d. Sama fina gospoda, ki je ustanovila posebno društvo za varnost „morale“, približno kakor „družba vseh čednosti“ v Cankarjevi dolini šentlorski Cankarjevi decarji in župani in cerkovniki so vsi drugi ljudje, ali kako so jim sorodni čez hribe in doline! Profesor Wasner je med njimi največji patriot in največji lump. Pri vseh ljubeznivi vдови Niun de Hauteville, po domače Frau Hochstädter se je naslajal in potem ga je bilo sram, moralnega vzgojevalca mladine. Ali junak vendar ni zaupal sam sebi in sili svoje morale, pa je šel in da ne bi zopet postal „žrtve“, je napisal anonimno ovadbo kakor navaden falot. Mlad policijski asessor, ki se ni dovolj spoznal socialnih intencij svojega glavarja, je dal aretirati pohujšljivko, h kateri so mestni veljaki kar drli iskati pohujšanja. V njeni miznici so pa tudi našli dnevnik, v katerem so bili lepo v redu z imenom in datumom in s šaljivimi opazkami vpisani vsi, ki so prihajali postajati njene „žrtve“. Tudi dnevnik je policija vzela s seboj. In časopisje je razglasilo to. Naenkrat je bilo v mestu vse narobe in strah je zavladal kakor v Sodomi, ki se je začelo deževati žveplo. Kdo ve kakšna katastrofa bi bila zadela moralo, da ni bil v trenutku aretacije pri usmiljeni dami gost, ki se je moral pred policijo skriti v omaro, ki ga pa tudi policija ne sme kompromitirati, če noče sama zadaviti morale in spodkopati najvišjih državnih interesov. Adjutant baron Botto Schmettan Zürlberg, ki se nikakor ne smatra za pastora, zahteva na policiji kategorično, da se napravi škandalu konec, kajti mladi gospod ki se je moral skriti v omaro, je bil sam gerdštajnski princ Emil, katerega je umni adjutant pri madame de Hauteville učil spoznavati življenje. Vse bi bilo dobro, če bi zdaj le hotela madame. Polcija se seveda ne more blamirati ali bil bi krasen izhod, če bi dama položila jamčevino, da jo izpuste, pa bi jo potem popihala. Ali ona noče. Če hočejo, da jo odkuri, zahteva 10.000 mark odškodnine. Kdo pa naj to plača? Dvor s svojo malo civilno listo že ne. Ali hvalabogu, društvo za moralo je šlo na svetu in njegovi člani se bodo globoko oddahnili, če vzame megla galantno damo. Oni plačajo, škandal je preprečen in tako je rešena morala. — Uprizoritev komedije je bila jako dobra, le mestoma bi želeli nekoliko živahnjeji tempo. Nasploh smo videli krasne figure na odru. Videli smo, da je bila premirna skrbno pripravljena in da so vsi sodelujoči igrali z veseljem. Gospod Verovšek je podal vodjo hinavcev Beermann, ki je postal vse, kar je, nekako brez svoje volje in

brez pravih sposobnosti, karakteristično v maski in igri. Ta don Juan, ki nikdar ni bil rojen za don Juana, konservativno liberalni kandidat, ki ve o politiki toliko kolikor mačka o astronomiji in ki je aktiven le tisti trenutek, ko ukrade na policiji usodepolni dnevnik, je bil od gospoda Verovška tako dobro interpretiran, da se je človeku skoro smilil. Zelo lepo je odigrala ga. Danilova sicer malo vloga ge. Lundove, bistrogleda in ravno pot ljubeče ženske. Izvrsten je bil policijski predsednik gda. Nučića, ki je potrdil svojo sposobnost za karakterne vloge. Ga. Šetřilova je igrala premeteno značajno kokoto zelo diskretno in premišljeno. Jako dober naivni asessor, ki prihaja v tisočere zadrege, ker misli, da velja zakon za vse enako, je bil gospod Skrbinsk. Gimn. učitelja Wasnerja je igral gospod Šimaček z izborno masko tako, da je prišla njegova patriotska šuftarija do popolne veljave. Gd. Danilo je bil hripav, ali v igri prav dober. Pohvalno je omeniti gda. Pečka. Gd. Drenovec bi moral nekoliko boljše premisliti svojo vlogo; o svojem nekdanjem stradanju ne bi smel govoriti tako tragično, pač pa bi bilo priporočati nekoliko več ironičnega akcenta. Ga. Bukšekova in Iličičeva, gda. Povh in Molek zaslužijo priznanje. Gd. Prek je bil vendar nekoliko preokoren policist.

— an.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V četrtak zadnjič zvečer Straussova opereta „Cigan baron“ (drugič za nepar-abonente). Vrsta predstav se torej izpremeni. — V soboto prvič V. Parmova opera „Ksenija“ in Wolf-Ferrarija nova opera „Suzanina tajnost“ (za par-abonente). — V nedeljo popoldne ob 3. „Kralj Matjaž“ (za lože nepar); zvečer prvič burka „Nebesa na zemlji“ (za nepar-abonente). — V torek opera za nepar-abonente.

Državni zbor.

Dunaj 14. novembra.

V današnji seji je zbornica razpravljala o draginjskih predlogih. Ministrski predsednik grof Stürgkh, ki je po vzgledu svojega prednika barona Gautscha izjavil, da bo ohranil napram Ogrum pogodbeno zvestobo, z drugimi besedami: da ne bo niti deke mesa pustil čez mejo brez dovoljenja ogrskih magnatov, je naletel v zbornici na najhujši odpor. Vihar splošnega ogorčenja pa je zbudila njegova izjava, da se ne bo oziral na sklepe posl. zbornice, če ne bo z njimi soglašal. Po teh predrznih besedah se je usula od vseh strani zbornice ploha ostrih medklcev na ministrskega predsednika. Brezobrazna Stürgkhova provokacija je že rodila svoj dober uspeh. Dunajski meščanski poslanci so pokazali vladi hrbet; izstopili so iz vladnega „Nationalverbanda“ in se pridružili dunajski opozicijski skupini.

O pasjem biču.

V začetku seje je predsednik dr. Sylvestor obžaloval zadnji pretep med Malikom in Hummrom in tudi posl. Malik je prosil zbornico odpuščanja, da se je dal od strasti tako daleč zapeljati, da je s svojim dejanjem razžalil zbornico. Posl. zbornica je Malikovo obžalovanje sprejela v vednost.

Poročilo draginjskega odseka.

O mesnem vprašanju je poročal posl. Erb, o sladkorjem vprašanju pa posl. Jerzabek. Uvoz argentinskega mesa je v juliju zbornica odklonila, če odsek zvoza predlaga uvoz prekomorskega mesa je v tem dokaz, da doma primanjkuje živine in da domača živinoreja ne more pokrivati vseh naših potreb. Vsi veterinaro-policijski ugovori na katere se sklicujejo avstrijski in ogrski agrarci, so jalovi, zakaj Angleška in Švica uvažata že desetletja argentinsko meso brez zdravstvene škode za domačo živino. — V sladkorjem vprašanju priporoča odsek dr. Adlerjev predlog, da se dovoli prodaja saharina, ki bi delal konkurenco sladkorju, dalje uvoz saharina. Dalje predlaga odsek, da pritise vlada na sladkorni kartel zastran znižanja cen in na predlog sodr. dr. Rennerja, da se avstr. zastopniki v bruseljski sladkorni komisiji zavzamejo za zvišanje ruskega eksportnega kontinga.

V sijajnem govoru je pozval sodrug dr. Renner posl. zbornico, da pritrdi odsekovim predlogom. Če jih odkloni, je končal govornik, v času sedanjega pomanjkanja, pokaže le, da je najbrutalnejši razrelni parlament, kar jih je Avstrija doslej imela.

Sodr. dr. Marek je utemeljeval svoj manjšinski predlog, da se odpre ruska meja za meso in živino.

Provokacije ministrskega predsednika.

Po dr. Steinhauseu in Hallerju je povzel besedo ministrski predsednik grof Stürgkh. Z velikim balastom brezpomembnih fraz je združil ministrski predsednik napoved reforme užitinskega davka, ki bo ugodno vplivala na mesne cene in na živinorejo. Skrb vlade bo, da povzdigne s primernimi sredstvi produkcijo živine in da olajša gospodarsko občevarje med živinorejci in konzumenti.

Glede na uvoz argentinskega mesa je pravno stališče jasno kakor beli dan: enostransko ne sme ne Avstrija ne Ogrska uvažati mesa iz tujine, če je uvoz združen s kužno nevarnostjo. V tem naziranju ni odvisnosti od Ogrske. (Viharni medklci.)

Poslanec dr. Heiling er: Govorite ne kot avstrijski minister, temveč kot ogrski živinorejec.

Poslanec Zenker: Zastopnik ogrskega ministrstva ste, ne pa avstrijskega. Odrinite v Budimpešto, tam lahko tako govorite! Proč s Stürgkhom!

Poslanec Heiling er: Kaj mislite, da smo tu sami mameluki, da bomo k vsemu pristavil svoj amen. Ljudstvo hoče kruha, a vi mu dajete brezpomembne fraze. Zastopnik izdajalske politike Weisskirchnerjeve ste, ki je svoje rodno mesto prodal in izdal Ogrum!

Posl. Schuhmeier: Snažilec čevljev iz Belvedera! Mi nismo rekruti!

Ministrski predsednik grof Stürgkh: O tem, ali preti iz Argentine nevarnost naši živini, je treba obojestranskega sporazuma in pogajanja z ogrsko vlado se bodo nadaljevala. Med nepopisnim hrupom je končno izjavil ministrski predsednik, da neizogibno odkloni dr. Rennerjev in dr. Jerzabekov predlog, če da vlada ne bo mogla izvršiti takih in podobnih sklepov.

Poslanec Heiling er: Povsod v Avstriji preklinjajo vašo protiljudsko politiko! Proč s takim kabinatom!

Poslanec Winarsky: Govorite kakor ogrsko trobilo! Izdajalec avstr. ljudstva!

Poslanec Schuhmeier: Prihodnjič pridite s čizmi v zbornico.

Ko se je polegel hrup, je govoril še agrarec Damm, nakar se je draginjska razprava prekinila.

Nemški protest.

Po razpravi o nujnem predlogu Habermannovem nemški nacionalce Glöckner protestira proti besedam ministrskega predsednika, ki so žaljive za draginjski odsek in za vso zbornico, in vpraša predsednika, kaj bo ukrenil v varstvo parlamentarnega ugleda. Prihodnja seja v četrtak.

* * *

V draginjskem odseku.

Vsled velike razburjenosti nad Stürgkhovim govorom ni prišlo do stvarnega dela. Vložen je bil predlog, da naj odsek izrazi vladi svoje obžalovanje zaradi izjavajočega Stürgkhovega nastopa, ki pa vsled nesklepnosti ni bil sprejet. Med člani odseka se širi misel, da vsi v znamenje protesta odlože svoje mandate.

!!! Zelezničarji, pozor! !!!
Pri nakupu sukna in manufakturnega blaga priporočamo trgovino

Lenassi & Gerkman
Ljubljana, Štritarjeva ulica št. 4.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Izpred Tripolisa.

Tripolis, 14. novembra. „Agenzia Stefani“ poroča: Noč in dopoldne sta mirno minila. V Bengaziju, Derni in Tobruku, kamor so došle nove čete, je položaj nespremenjen.

Carigrad, 14. novembra. „Terdzumani Hakikat“ poroča: Turki in Arabci so pri Bumelijani naskočili italijanske čete. Izid boja še ni znan.

Uničen italijanski zrakoplov.

Carigrad, 14. nov. Turško notranje ministrstvo je dobilo iz Tripolisa brzojav, da so strelji iz turških topov zadeli italijanski zrakoplov in je padel na zemljo. Uradno ta vest še ni potrjena.

Turške priprave na Egejskem morju.

Frankobrod, 14. nov. „Frankfurter Zeitung“ poroča iz Carigrada: Otoke Mitilene, Rod in Kios so Turki tekom zadnjih 14 dni za dostojno preskrbeli z vojaštvom. Pod varstvom noči so vozile na otoke majhne jadnice od maloazijske obale neprenehoma čete, živila in municijo. Tudi s topovi so otoke zadostno preskrbeli. Italijani bi se mogli izkrcati šele p hudem boju Zategadelj sodijo, da bi se italijanska akcija preje osredotočila ob sirske obale ali pa v solunskem zalivu.

Italijansko brodovje je odpoklicano iz Egejskega morja?

Frankobrod, 14. nov. „Frankfurter Ztg.“ poroča iz Rima, da je dobilo italijansko brodovje v Egejskem morju povelje, naj se vrne v Sredozemsko morje.

Italijanska ojačenja.

Milan, 15. novembra. Predvčeršnjem sta odšla v Tripolis pehotni pešpolk št. 37 in Aleksandrije in pehotni pešpolk št. 50 iz Tu-

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

rina. Poklicanje letnikov 1887. in 1888. ni namenjeno za Afriko, ampak za ojačenje čet, ki bi se morda izkrcale na turskem ozemlju izven Afrike.

Neprestano delo v italijanskih artiljerijskih arzenalih.

Neapelj, 15. nov. V artiljerijskem arzenalu delajo noč in dan. Na tisoče železnih zabojev izgotavljajo, ki so namenjeni za transport vode, kadar prično Italijani prodirati v notranjost Tripolitanijske.

Tripoliški begunci.

Beka, 15. nov. Parnik „Adrija“ je prišel predvečerjem v Reko 93 Beduinov, 20 žensk in 14 otrok, ki beže iz Tripolisa. Notranje ministrstvo je dovolilo, da smejo begunci bivati do odpotovanja v reškem zavetišču za izseljence. Turški konzulat pa ni hotel plačati zavetišču za begunce po eno krono za osebo, zato so morali ostati begunci še na parniku. Beduini so jako ubogi in bolehnji ljudje ter jim je mestni fizik iz zdravstvenih ozirih prepovedal izkrcanje v mesto.

Socialističen protest proti vojni.

Krakov, 15. nov. Pri predvečerjem socialno demokratičnem protestnem zborovanju proti vojni in italijanskim grozodejstvom v Tripolisu je vladni zastopnik zabranil glasovanje o resoluciji. Nato je nastal na shodu tak vihar, da je moral predsednik zaključiti shod.

Dr. Ebenhoch odložil mandat.

Dunaj, 15. novembra. Poslanec dr. Ebenhoch je odložil državnozbornski mandat — vsled nervoznosti.

Beg Sziaczynskega.

Stanislava, 15. novembra. Včeraj so aretirali gimnazijca Vajdo, ker ga sumijo, da je udeležen pri begu Sziaczynskega.

Droboj med Bethmannom Hollvegom in Heydebrandom?

Berolin, 15. novembra. Tu krožijo vesti, da je poslal konservativni voditelj posl. Heydebrand kancelarju Bethmannu Hollvegu svoje zastopnike.

Iz Perzije.

Berolin, 15. novembra. Iz Teherana poročajo: Parlament noče sprejeti regentove demisije, regent pa hoče na vsak način demisionirati. Po deželi se širi reakcija. Parlament bo zboroval, dokler se ne snide novi parlament.

Za dedščino kralja Leopolda.

Bruselj, 15. novembra. Včeraj so objavili razsodbo o procesu princeze Lujze Koburske, ki je zahtevala, da ji izroče 20 milijonov kot njen delež pri zapuščini kralja Leopolda. Princeza je izgubila proces.

Revolucija na Kitajskem.

Dvor je pobegnil.

Peterburg, 15. nov. Dvor je pobegnil v Mandžurijo.

Ruski kazaki v Peking.

London, 15. nov. Zaradi opasnega položaja so poslali v Peking iz Vladivostoka 1500 kazakov po železnici.

Revolucionarna mornarica.

Nanking, 14. nov. Včeraj jutraj je priplulo sem 13 kitajskih bojnih ladij. Dozdaj še niso razobesili nobene zastave, zagotavljajo pa, da razobesijo še tekom dne republikansko zastavo.

Neodvisna Mandžurija.

Mukden, 15. nov. Mandžurija se je proglasila za neodvisno.

V Mukdenu, Kirinu in Cici-karju so se polastili vlade posvetovalni odbori. Ukrenili so stroge odredbe za red in mir.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarja.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Nihče več ne godrnja
Čez slabosti in težave,
Ako

spozná,
Ki drži želodce zdrave!

Najboljše krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost " " 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih
strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoj in franko.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černivčovo računice. — Slikarske potrebščine: barvice, šopile itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. — Spominke knjige.

skladišče oblek domačega izdelka gospode in dečke. — Velika izbira tu- in ino- zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

Delavcem in delavkam

priporoča se

velikanska zaloga
zgotovljenih oblek
po najnovšem ::
kroju za jesen in
:: :: :: :: zimo

Konfekcijska trgovina

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred škofijo 19.

:: Kavarna ::
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
:: se priporoča. ::

Kuč

za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino Kuč najboljšje sredstvo, 5 kg franko K 4-50.

Br. Novaković, Ljubljana

Kupujte „Zarjo“
izvod samo 6 vinarjev.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in goraka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“. Fina polenovka. Kuhinjo vodi staroznani kuhar gospod Sornato. Sprejema se abonente na hrano in deklice v pouk. Na novo urejeni prostori. — Slavnemu občinstvu se najvljudneje priporoča

Marija Petrigoj.

:: Včeraj, v torek se je otvorila ::

„Prva ljubljanska higijenična mlekar“

v Lingarjevi ulici 1. Palača meščanske imovine.

!! Zajamčeno polnomastno mleko in mlečni izdelki. !!

„Galopin“

najnovejša in najbolj praktična zaponka sedanosti za vse vrste obuval na zadrge. En sam poizkus zadostuje, da se o tem prepričate.

Glavna zaloga

Ljubljana **K. A. KREGAR** Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 23—25, poleg hotela Tratnik.

Dalje imam vedno v zalogi veliko izbiro raznovrstnega usnja in podplatov. vse čevlarske potrebščine in najboljših gumi-podpetnikov „Berson“ (trgovcem dajem popust)

Na vsestransko zahtevo sem s 1. novembrom vpeljal lastno izdelovanje gornjih delov za vsa obuvala. Naročila se točno in solidno izvršujejo.

Dalje imam tudi veliko zalogo šivalnih in vezalnih jermenov in jermenov za razne stroje v vseh dolgotih in širokostih.

Z enim potegljajem odprto.

Z enim potegljajem zaprto.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon šte. 168.